

„Találkoztam Jézussal!” - egzisztenciális tapasztalatok a megelevenedő bibliai szöveggel

Thoma László

BEVEZETÉS

Nem vallásos családban nőttem fel, mégis egészen kis korom óta vágytam valamire, ami nem volt jelen. Hiányzott valami, elmondhatatlanul. Utólag már sejtem, hogy az hiányzott, ami minden élőknek, minden embernek, aki vágyik a mindent átformáló találkozásra, a hazatérés örömére, az elveszettségből való megtaláltságra.

Számomra a Jézussal való első találkozás a keresztyén gyülekezetben a zenén keresztül történt, ez az a biztonságos közeg most is, ahol mindig tudom, hogy találkozhatok vele. Megrendítő és zavarba ejtő volt először, és újra meg újra a szövegben találkozni Jézussal úgy, ahogy a Szentírás bemutatja a számunkra, ahogy Isten kijelentette a számunkra. Egy hosszan tartó folyamat kezdődött számomra akkor, mikor rádöbbsentem: az Íráson, a szövegen keresztüli találkozáson át Isten formálni akarja a róla, Jézusról, a Szentlélekről alkotott elképzeléseimet, és ez alapján kell reflektálnom a mindennapjaim spirituális tapasztalataira is. Különösen izgalmas ez, mikor a bibliai szöveget nemcsak olvasom, de akár játszom a bibliodramatikus térben, vagy felidézem a csendben.

Lelkipásztorként, lelkigondozóként is sokszor találkozom a Jézussal való személyes kapcsolat jelentőségével, ugyanakkor az ehhez kapcsolódó megakadásokkal, félreértésekkel.

Ebben az írásban abban hívom közös útra az olvasót, hogy kezdjünk közösen gondolkodni a Jézussal a Szentírás történeteinek keresztül való személyes találkozás jelentőségén általánosságban és a személyes életünkre nézve is. E kettőt mindig együtt tartjuk szem előtt, hiszen mindez érdekes általános spirituális kérdés, de mindannyiunkat személyesen is érinthet ennek a jelentősége.

Ebben a közös gondolkodásban öt szempontot villantok fel, amely fontossá vált számomra a témában:

- A saját elképzeléseink és a Jézusról szóló kijelentés kölcsönhatása, különös tekintettel hitünk fejlődésére.
- A kapcsolódás minőségének jelentősége az egzisztenciális tapasztalat során.
- A találkozás témájának megjelenése a Szentírásban.
- A szöveg megelevenedésének titka.
- A Jézussal való találkozás áldásai az életünkben.

A SAJÁT ELKÉPZELÉSEINK ÉS A JÉZUSRÓL SZÓLÓ KIJELENTÉS KÖLCSÖNHATÁSA, KÜLÖNÖS
TEKINTETTEL HITÜNK FEJLŐDÉSÉRE

Néhány éve az *Amerikai istenek* című igen eredeti, bár nem túl sok évadot megélt sorozat mutatta meg a bálványok és a személyes istenképek megkötöző, destruktív voltát a számomra. Nem láttam még hasonlóan nyers, eredeti megközelítést annak, hogyan tudja megkötözni az embereket a hatalom, a szexualitás, a pénz, hogy a médiának, a tömegkommunikációnak mekkora hatalma van mindebben. Ebben a sorozatban, mely napjainkban játszódik, több részben is találkozhatunk Jézussal. Többféleképpen is. Annyiféle Jézus jelenik meg, ahányféle karakter. Az egyik részben akkor ér ez a csúcspontjára, amikor egy tavaszünnepeken megjelenik sok-sok szereplő, és közben sok-sok Jézus. Az együttérző, a vagány, az elesett, a tétova, a teljesen elfogadó... Ahány ember, annyi Jézus. Elsőre vicces, aztán egészen megrendítő a felismerés: ez a korunk narratívája, ez a konstruktivista gondolkozás csúcsa: ki-ki a valóság külső elemeiből megalkotja a maga Jézusát, akivel egész jól lehet a kapcsolatot ápolni. Aki erőforrás lehet, akivel jól el lehet lenni.

„Találkoztam Jézussal...” – hangozhat bizonyágtételként, megosztásként. „Jó, de melyikkel?” – hangzik a provokatív kérdés.

A bibliai szöveggel történő találkozásnak döntő jelentősége van abban, hogy a saját Jézusról alkotott feltételezések, elképzelések, egyéni tapasztalások dimenziójából elmozduljunk a valós, egzisztenciálisan megérintő, átformáló találkozások felé. A saját spiritualitásunk építgetésétől az élő feltámadt Jézus Krisztussal való találkozás felé, akiről bizonyágot tesz a Szentírás.

Kicsoda Jézus, akinek a Biblia bemutatja nekünk? Isten kijelentésének kevés olyan világos része van, mint a Jézus személyére vonatkozó kijelentések. Emberi alakja van, emberként funkcionál, beszél, történeteket mesél, tanít, szeret. Valóságos.

Kicsoda Jézus? Annyira biztosak lehetünk a válaszban, hiszen végre valaki, aki megfogható, aki ember. Végre Istennek az az oldala, amihez könnyen lehet kapcsolódni. De aztán könnyen elcsúszhatunk abba az irányba, hogy a saját magunk által elképzelt Jézussal szeretnénk találkozni, és a kognitív disszonancia jelensége mentén addig csűrjük-csavarjuk a dolgokat, ameddig a Szentírásból akár a Jézussal kapcsolatos kijelentéseket is úgy igazítjuk, hogy beilleszthető legyen saját Jézus-képünkbe.

Már egészen kis kortól a vallási szocializáció során természetes módon jelenik meg a Krisztussal való azonosulás vágya. Az idealizálás magában hordja a csalódás lehetőségét is, amelyet a fiatalok nemcsak emberekkel, de Istennel kapcsolatban is átélhetnek. Az idealizálási folyamat és Krisztus mint megértő barát motívuma mellett, a fiatalkori vallásosságot erőteljesen meghatározhatja a bűntudat, ami annak a tudata, hogy valamilyen rossz, helytelen dologról mi tehetünk.¹ Ez a hozzáállás Krisztus istenarcúsága miatt könnyen megerősödhet. Miközben emberarcúsága miatt könnyen válhat projekciós felületté.

Mikor válhat nyilvánvalóvá egy elcsúszás, egy hangsúlyeltolódás? Ha van viszonyítási pont, amihez képest megvizsgálhatjuk, mit gondolunk, mit hiszünk a Szentháromság Istentről. Egyszerű válasz, hogy ezért kell a Bibliát olvasni. Bonyolultabb a valóság: az ember tudja

¹ HORVÁTH-SZABÓ, 90.

úgy olvasni, hogy a saját maga konzekvens igazolását, vagy megkérdőjelezését keresse valódi, konstruktív változás nélkül.

További viszonyítási pontokra van szükségünk, ami lehet egy a testvéri kapcsolat, a közösség, Isten népe, az egyház. Ebben a közegben lehet a privát istenképek, Jézusról alkotott elképzelések és a Bibliában előttünk kiábrázolódó, az egyház által is képviselt hitvallás között dialógus. Természetesen olyan közegekben, ahol el tudják hordozni a kérdéseket, kételyeket és nemcsak egyoldalú, dogmatikus tanításra, ismeretátadásra törekszenek, hanem valódi dialógus történhet.

Néhány olyan elgondolást ismertetek most, melyek hatottak a témában való elmélyülésre. Az ismertebb koncepciók (pl. Fowler modellje) helyett Friedrich Schweitzer és Gerd Theißen gondolatai, valamint Bernard Spilka kutatásai lesznek most előttünk.

Friedrich Schweitzer szerint a serdülőkorban a gyermekkorban kialakult „privát” istenkép és az egyház által képviselt istenkép találkozására, dialógusra van szükség. Ennek az időszaknak a jelentősége az istenkép megszemélyesítésében, az absztrakttá válás lehetőségében van. A serdülőkor, ifjúkor időszakában kiemelt figyelemmel kell lennie a valláspedagógusnak egyrészt az esetleges bénító, fenyegető istenképek jelenlétére, hiszen ezek a továbbfejlődést akadályozhatják. Másrészt a fiatalok egyéni elképzeléseit, tapasztalatait figyelembe kell venni, meg kell ismerni.² Erre a dialógusra pedig nemcsak serdülőkorban van szükség, hanem később is, folyamatosan. A találkozás pedig az egyéni istenkép és a közösségi között történik. Jó, ha egymás tiszteletben tartásával, mégis, a közösségi hitvallás határozott, világos megfogalmazásával.

A vallás funkcióit vizsgálva Gerd Theißen azt fogalmazza meg, hogy „a vallás határokat transzcendál. (...) Tartalmilag olyasmire vonatkozik, ami túl van a mi életünk világán, és éppen ennek révén hozza belső mozgásba az életet.”³ Túl van rajtunk, és mégis kapcsolatba lép velünk, közel jön a találkozás által. Ez azonban nem feltétlenül az egyéni találkozásélményeket jelenti csupán. Vannak egyetemes funkciói a vallásosságnak, amelyek a találkozás egyetemességére is mutatnak. Az önmagába záródó, szubjektív vallásosság és spiritualitás eszerint inkább statikus, míg a közösségi, egyetemes kapcsolódásokkal bíró, dinamikusabb karaktereket mutat.

Spilka és kutatótársai még az 1980-as években az attribúcióelmélet kutatásaihoz kapcsolódva a vallás funkcióját az ember világgal kapcsolatos értelemkeresésében, a kontrolligényben és az önbecsülés megőrzésében látták. Ezeket alapvető vágyaknak vagy szükségleteknek is nevezték.⁴ A 2009-ben megjelent összefoglaló valláspszichológiai munkában viszont Spilka és kutatótársai már árnyalják ezeknek az igényeknek a megfogalmazását. Az értelemkeresés alapvetően továbbra is arra irányul, hogy az ember a világban való létének értelmét keresi, miközben magának a világnak és az abban zajló történéseknek, folyamatoknak is kell valamilyen értelmet találni. A kontrolligény az ember belső önkontrollját és az élete történései feletti kontrollját jelenti (azt, hogy hatással lehet élete történéseire). A korábban önbecsülés megőrzéseként definiált harmadik tényező azonban a

² SCHWEITZER, 196–197.

³ Theißen, 42.

⁴ SPILKA, 1–20.

legújabb munkában a közösség iránti igényként szerepel. Az ember identitásának formálódása a találkozások által történik, a spirituális találkozás is mélyen képes hatni az ember legmélyebb rétegeire: az önbecsülésére, azaz létjogosultságának megerősítésére.

Spilka kutatásai főként azt támasztják alá, hogy az ember önbecsülésének megőrzése nem önálló funkcióként létezik, hanem a közösséghez tartozás egyik része, eredménye. A „valahová tartozás” adja meg az egyén számára azt a kontextust, ahol meghatározhatja saját magát, ahol az önértékével kapcsolatos visszajelzéseket kap, és ahol az önbecsülése is erősödik. A közösséghez tartozás nemcsak kisebb vallási közösségeket jelent, hanem tulajdonképpen az egész társadalomhoz való tartozást is magában foglalja.⁵

A vallásosság egyetemes funkcióin keresztül beláthatjuk, hogy a bibliai szövegekkel való találkozás nem egyéni Jézus-képeket kell, hogy eredményezzen, hanem egy közös, hasonló tapasztalathoz az egyetlen, Úr Jézus Krisztushoz, aki ebben a kapcsolódásban mégis az egyénhez, hozzánk is kapcsolódik.

Közben az ember egyéni fontossága, értékessége nem veszik el, jelentősége megmarad, csak talán a helyére kerül. Ez a Biblia Jézusával való találkozás egyik fontos jele. Az ember értékességigényének egyik legteljesebb kielégülési formája Theißen szerint a vallásban, a vallásos tapasztalatban adatik az ember számára. „Az önértékelés igénye ritkán eléggül ki oly közvetlenül, mint a vallásos tapasztalatok és élmények megszerzése során: a vallásos örömben és hálaadásban, az imádságban, mint dicsőítésben és köszönetmondásban és a hitben, mint kötődésben egy feltétlen »TE«-hez.”⁶ A vallás ily módon már nem egy extrinzik keret, hanem intrinzik módon működik az egyén számára a személyes tapasztalatok révén. A vallás az ember számára transzszociális forrássá lesz. Erre a forrásra éppen akkor van különösen szükség, amikor az emberi környezet megbecsülése elvész.⁷

A teljességgel, Isten szeretetével való találkozás átélt valóság lehet, amiben az ember megélheti az Istennel való kapcsolatot: a tőle függést, a hozzá tartozást. A 84. zsoltár írója ezt átélve kiált fel, hogy jobb egy nap az Úr udvaraiban, mint máshol ezer (Zsolt 84,11). Ebben a

⁵ SPILKA, 14–20.

⁶ SPILKA, 43.

⁷ Uo. Kézdy Anikó doktori értekezésében a vallásosság jellegzetességeit és a lelki egészséggel való összefüggéseit vizsgálta középiskolás és egyetemista mintában. (Simmelweis Egyetem Mentális Egészségtudományok Doktori Iskola, Budapest, 2010.) 403 ember vett részt a felmérésben, mindegyikük egyházi intézmény tanulója/hallgatója. A várakozásoknak megfelelően a lelki egészség és a vallásosság között pozitív összefüggést tárt fel a vizsgálat, azaz a lelki egészség szempontjából erőforrás, erősítő tényező a vallásosság, a vallási közösséghez tartozás. Ugyanakkor érdekes eredményre jutott a vallásos kétely jelenléte és lelki egészségre gyakorolt hatása kapcsán. Az derült ki, hogy minél „vallásosabb” valaki, azaz minél több az ismerete, tapasztalata, minél inkább otthon van ebben a világban, annál nehezebben hordozza el a kételyt. Tulajdonképpen minél vallásosabb valaki, annál nagyobb eséllyel okozott depresszív állapotot, szorongást a hittel, a vallás különböző dimenzióval kapcsolatos kételkedés. Érdekes lenne tudni azt, hogy ez mennyire életkori jellegzetesség, mennyire „minden” serdülőkorú vallásos fiatal sajátja, vagy az egyházi iskolák klímájának, nevelési módjainak, sajátos vallási szocializációjának, esetleg felekezeti meghatározottságának következménye.

Carsten Gennerich a vallásosság és lelki egészség kapcsolatát vizsgálva arra jutott, hogy az Isten szeretetében való bizalom, az Isten szeretetéről való meggyőződés önértékstabilizáló hatásként preventíven hat például depresszió kialakulása ellen, lásd Heinz Streib – Carsten Gennerich: *Jugend und Religion*, Juventa Verlag, Weinheim und München: 2011, 139; valamint Carsten Gennerich: *Empirische Dogmatik des Jugendalters*, Kohlhammer Verlag, Stuttgart: 2010.

találkozásban az ember az identitásában olyan megerősítést kaphat, amelyet sehol máshol nem talál.

Végső soron nem az a kérdés, mennyire részletesen tudjuk felsorolni azt, kicsoda egészen pontosan Jézus a Biblia alapján. Sokkal inkább az, hogy elhisszük-e: Jézus megismerhető Isten kijelentett igéjéből a szöveggel való találkozás által. Azzal együtt, ha nem értjük őt meg teljesen. Eközben pedig a Szentlélek fedi fel nekünk Krisztus titkát: a jelen lévő, minket betöltő Lélek, aki nélkül a Jézus Krisztusról szóló bármilyen kijelentés csupán holt betű.

A KAPCSOLÓDÁS MINŐSÉGÉNEK JELENTŐSÉGE AZ EGZISZTENCIÁLIS TAPASZTALAT SORÁN

Egy átlagos nap során városban élve számtalan emberrel találkozunk. Elhaladunk egymás mellett. Összefutunk. Egymásra pillantunk. Nekiütközünk a másiknak. Egymásra várunk. Beszélgetünk. Kötött szerepek szerint érintkezünk. Hivatalos ügyben kérdezzük egymást. Személyesen és online formában is.

De mikor beszélhetünk igazi találkozásról? Honnantól lesz valami jelentős? Külső kényszer, belső igény is eredményezheti, de mindenképpen akkor, ha kapcsolódni tudunk egymáshoz. Valóban kapcsolódni.

„Olvasd naponta a Bibliát!” – hallhatjuk szlogenszerűen a tanácsot igehirdetésekből, bizonyágtételekből. Ez a kulcs, ez a megoldás. Mit jelent ez valójában? Kapcsolódni annyit jelent, mint leülni, és elkezdni olvasni? Egy egyszerű döntés, kognitív tevékenység, amit a ritmusunk részévé kell csak tenni, és már adott is a valódi kapcsolódás? Minden igazi találkozásba meg kell érkezni, amihez idő és türelem kell. Különböző élethelyzetekben változhat az idő, az út, ahogyan ez megvalósulhat. Azt tapasztalom, hogy a legtöbb vallási szocializációs közegben (a gyülekezetben, az iskolában, a családban) kevés mintát kapnak erre a felnövekvő gyermekek, a protestáns tradícióban eszköztelenek vagyunk ezzel kapcsolatban. Ebben az írásban nem bontjuk tovább a megérkezési, kapcsolódási rítusok, utak lehetőségeit, de érdemes a személyes és közösségi életünkben a kapcsolódás, megérkezés kérdését feltenni, keresni, kialakítani.

A figyelmünket most arra irányítjuk, milyen kapcsolódási módjaink, egyéni sajátosságaink vannak, amikkel gyakran találkozhatunk. Az emberi kapcsolatainkban, de a saját magunkhoz, vagy akár a bibliai szöveghez való kapcsolódásban is tetten érhetők ezek. Elsősorban nem a bibliai szöveg, vagy a téma az elsődleges oka, ha jól vagy kevésbé jól kapcsolódunk. Az alapvető kapcsolódási mintázataink, küzdelmeink, nehézségeink megjelennek a szöveghez való kapcsolódásban is.

Egy életen át meghatároz minket a gyermekkori tapasztalat, a folyamatos szorongás legyőzése, ami legtöbbször a kötődés különböző minőségének megéléséből, illetve annak hiányából fakad. A gyermek szempontjából a legfontosabb a gondozó feltétlen szeretete, és a szükségletei iránti fogékonyság az első két évben.⁸

⁸ KLEIN, 245–251.

A kötődés alapszükséglet, ami a konzisztens működés egyik alapfeltétele az ember számára.⁹ A korai negatív tapasztalatok egyértelműen hatással vannak a kötődés- és kontrollszükséglet felnőttkori kielégülésére, sőt annak beteljesítési módjaira is.¹⁰ Nem csoda, hogy kötődési mintázatunk mentén megjelenik a kontrolligény, és azt a bibliai szöveggel való találkozások is érvényesíteni szeretnénk. Ezt nagyban segíthetik a meglévő ismeretek, a klisék, magyarázatok vagy akár csak a megszokott fordítás használata is. A kontrolligény önmagában nem baj, sőt, elismerhető, hiszen ez segíti elő a kapcsolatba lépést. A kérdés, hogy idővel ki tudunk-e lépni belőle, el tudjuk-e engedni lépésről lépésre az emberi kontrollt, rábízva magunkat arra, aki felettébb mindent kontrollálni és irányítani tud a mi javunkra.

Természetesen a szöveghez való kapcsolódást a körülmények, az élettörténeti aktualitások, az aktuális fizikai kondíciók is meghatározhatják. Igazából a kapcsolódásban mindaz ott van velünk, ami éppen történik, ahol éppen tartunk. Nincs semleges kapcsolódás, nincs ilyen értelemben vett tudományos vagy spirituális objektivitás a bibliai szöveggel való találkozásokkor.

Ami a döntő ebben a kérdésben, ami a saját kapcsolódásunkat is nagyban segítheti, az egy hitbéli meggyőződés: a Szentírás olvasásakor maga az élő Isten vár ránk. Nem mi keresséjük, kutatjuk őt, hanem megelőző szeretetével és vonzásával közelít felénk. Akkor is, ha éppen nem érezzük. Akkor is, ha bizony rejtőzködő Isten ő (Ézs 45,15). A mi mennyei Atyánk, Jézus Krisztus Atyja a Lélek által folyamatosan közelítő Isten. Ez pedig több érzéseknél, akár spirituális tapasztalatoknál. Isten sokszor és sokféleképpen tárja elénk az egzisztenciálisan meghatározó, átformáló találkozást a bibliai történeteken keresztül. Érdemes ismernünk ezeket a specifikus találkozástörténeteket.

A TALÁLKOZÁS TÉMÁJÁNAK MEGJELENÉSE A SZENTÍRÁSBAN

„A találkozás pillanatában megtapasztalhatjuk az élet összefüggéseit egészen annak kozmikus mélységéig. A találkozás problémákat oldhat meg, és új életminőséghez vezethet.”¹¹

A találkozások műfajilag az elbeszélésekhez tartoznak, nem képeznek önálló műfaj hermeneutikai szempontból. Az ószövetségi találkozástörténetek sokszor nehezen érthetők és befogadhatók azok számára, akik az Istennel való találkozást inkább örömtelinek, bensőségesnek, szeretetteljesnek képzelik el. Az Úrral való találkozások sokszor félelmetesek, az emberre sokkolóan hatnak, mert megmutatkozik Isten szentsége és hatalma az ember törekénysége és tisztátalansága mellett. Az ószövetségi találkozástörténetekben a kezdeményező legtöbbször Isten, aki valamit el akar mondani, ki akar jelenteni egy embernek. Lássunk néhány példát ószövetségi találkozástörténetekre:

- **Őstörténetek.** Az 1Móz 1–11-ben azt olvassuk, hogy az Istennel való tökéletes, paradicsomi állapotban az ember az Istennel bármikor találkozhatott, kommunikálhatott. Isten is vágyik erre a kapcsolatra, ezért keresi az elrejtőzött Ádámot a bűneset után. A bűn

⁹ Klaus Grawe négy alapszükségletet határoz meg, amelyeknek betöltése a konzisztencia szempontjából elengedhetetlen: a tájékozódás és ellenőrzés (kontroll) alapszükséglete, a kellemes megszerzése/a kellemetlen elkerülése, a kötődés, valamint az önérték növelésének/védelmének szükséglete. Lásd GRAWE, Klaus: *Neuropsychotherapie*, Hogrefe Verlag, Göttingen: 2004, 186.

¹⁰ Grawe, 251.

¹¹ STANGIER, 4.

elterjedésével ez az állapot változik, de az őstörténetek bizonyos szereplőivel megmarad Isten közvetlen kommunikációja, mint például Noéval (1Móz 6,13–22). Ő „Istennel jár”, és ebben a közeli kapcsolatban megérti Isten akaratát, tervét.

- **Ősatyák.** Írott Biblia híján Isten közvetlenül kommunikál például az ősatyákkal, akikkel jelentős találkozásoknak is tanúi lehetünk. Ez a találkozás történhet többféle módon is: Isten csak beszél az emberrel (pl. 1Móz 12,1–4), álomszerű állapotban jelenik meg neki (1Móz 15,12–17), testileg megtapasztalható, testet öltött formában (1Móz 32,23–31), mennyei követek által közvetített üzenetben, követek személyében (1Móz 18,1–2).
- **Mózes történetében** különösen erőteljes módon jelenik meg az Istennel való találkozás. Elhívásánál Isten az égő csipkebokorból beszél (2Móz 3), utána pedig a pusztában többször, többféleképpen találkozik Mózes Istennel. Fontos, hogy Mózes sem láthatja Istent színről színre, mert akkor meghalna (2Móz 33,20: „Orcámat nem láthatod, mert nem láthat engem ember úgy, hogy életben maradjon.”). Ugyanakkor ezt is olvashatjuk: 2Móz 33,11: „Az Úr pedig színről színre beszélt Mózesrel, ahogyan az egyik ember beszél a másikkal.” Mózes arca ragyogott, amikor Istennel beszélt, vele találkozott (2Móz 34,29).
- **Próféták.** Az Istennel való találkozások tipikus ószövetségi formái a prófétai elhívástörténetek, amikor egy próféta Istennel találkozik gyakran látomásban, álomban, elragadtatásban (Ézs 6; Jer 1; Ez 1–2). Illés próféta például különös találkozást élt át Istennel: természeti erők demonstrálják Isten erejét, de vele halk és szelíd hangon beszél az Úr (1Kir 19).
- **Zsoltárok könyve.** A bölcsességirodalomban, és különösen a zsoltárokból egyre inkább az istentisztelet, a kultusz az Istennel való találkozás helye. Az Úr a Sionon lakik (Zsolt 9,12), és az áldozatok bemutatásában, a kultuszi közösségben átélhető vele a találkozás. Nagy vonalakban igaz a megállapítás, hogy az egyénnel Isten a közösség részeként találkozik, személyes, rendkívüli találkozásokra rendkívüli küldetésre való elhívás alkalmával kerül sor.

A találkozástörténetek újszövetségi fajtája a Jézussal való találkozásokat mutatja be. Előfordul, hogy Jézus egy személlyel vagy csoporttal találkozik, olykor ezek a leírások konkrét beszélgetést is tartalmaznak. Érdekes, hogy a legtöbbször nem tudunk meg sokat a Jézussal találkozó személyekről, főleg nem motivációjukról, Jézushoz való viszonyukról (a találkozó személyben lejátszódó lelki folyamatról is keveset tudunk). A találkozások során Jézus gyakran új fölismerést, új lehetőséget kínál: a vele találkozó személyek legtöbbször szabadon dönthetnek a találkozás végén.¹² A Jézussal való találkozástörténeteket a következő módon lehet osztályozni:

- **Szabadító:** Zakeus (Lk 19,1–10), házasságtörő asszony (Jn 8,2–11) az asszony szemszögéből, lator (Lk 23,40–43), samáriai asszony (Jn 4,1–30).
- **Váratlan:** Simon farizeusnál a bűnös asszony (Lk 7,36–50), házasságtörő asszony (Jn 8,2–11) a szerkezet szempontjából, adópénz (Mk 12,13–17), Pilátus (Jn 18,33–19,11).
- **Visszautasított:** a názáreti zsinagógában (Mk 6,1–6).

¹² TARJÁNYI, 8–9.

- Meghívó: gazdag ember (Mk 10,17–22), tanítványok (Mt 4,18–22), Lévi (Mk 2,13–14).
- Bátorító: emmausi tanítványok (Lk 24,13–35), Tamás (Jn 20,24–29), Mária Magdolna (Jn 20,11–18), tanítványok (Jn 20,19–23), írástudó a főparancsról (Mk 12,28–34), Mária és Márta (Lk 10,38–42).¹³

A bibliai találkozások áttekintése azért fontos, mert sokféle mintát adhatnak arról, mennyire sokrétű, eltérő az Istennel való találkozás. Találhatunk mintát arra, milyen Jézus és a körülötte lévő emberek találkozása. Megjelenik benne az Istennel való találkozás „kockázata”, leleplező volta az ember számára és a megváltás ajándéka, hogy Jézuson keresztül lehet találkozni az élő és szent Istennel. Nem kell tehát nekünk magunknak kitalálni, milyen a találkozás, mert nagyon sok követendő példát láthatunk a Szentírásban: embereket, akik utat találtak Isten felé, akikhez utat talált az Isten. Olyan utak ezek, amiket mi is választhatunk, amiken mi is elindulhatunk.

A SZÖVEG MEGELEVENEDÉSÉNEK TITKA

Az útkeresés nehézsége és a találkozás sikertelenségei megtörhetik az ember lelkesedését, megnehezíthetik az Istennel való kapcsolatát. A szöveg megelevenedése, a Jézussal való találkozás egzisztenciális tapasztalata ugyanis nem feltétlenül konstans, irányítható, kiszámítható. Titok, hogy mikor, miért történhet meg. Korlátozottan érthetjük meg, miért nem valósul meg. Az újabb és újabb érzelmi élményeket átélni vágyók bizonyára csalódnak. Akik pedig a biztos kereteket, a jól bejárat utakat, például az istentiszteleti liturgiát tekintik útnak, kimaradhatnak a személyes, váratlan, mély találkozásokból.

Nem is oldható fel ez a feszültség, nem játszható ki egymással szemben az érzelmi átélésre vágyás, vagy a keretekhez kötött rutinszerűség. Megelevenedhet egy régi, hagyományos liturgia is, és rutinná válhat az érzelmi túlfűtöttség keresése is.

A szöveg megelevenedése titok marad, az ember viszont kérheti Istentől, hogy tárja fel önmagát. A Szentlelket hívni és várni az egyetlen dolog, amit igazán tehetünk. Ezáltal is Istenre bízunk az irányítást, az ő cselekvését helyezük középpontba, és ezáltal is hódolunk előtte.

Jézussal a bibliai szövegen keresztül történő találkozás egyrészt akkor válhat egzisztenciális tapasztalattá a számunkra, ha annak a meglepetésszerűségét elfogadjuk, ahogy Isten megjelenik, munkálkodik. Másrészt, ha engedjük, hogy a szöveg beemelkedhessen az életünk szövetébe, és így hatással legyen az életünk nagy történetére. Ezen az úton felismerhetjük, hogy részei vagyunk Isten nagy történetének, hogy hozzá tartozunk. Ez a legfontosabb kötődés, ami által gyógyulhat és helyre kerülhet minden más sérülés, hiány, elveszettség.

A bűn valósága Isten kegyelmének valóságával együtt áll előttünk a Szentírásban. Az ember magát mindig csak bűnősként határozhatja meg Istennel szemben, aki élete során

¹³ TARJÁNYI, 14–106.

mindvégig Isten jóságára szorul. Isten azonban jóindulattal van az ember iránt, és ez a „rászorultság” mély bizalmat, kötődést eredményez. A mennyei Atya ugyanis sokkal inkább szereti az embert, és ragaszkodik hozzá, mint azt bármilyen földi szülő–gyermek kapcsolattal le lehetne írni: „Ha tehát ti gonosz létekre tudtok jó ajándékokat adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább ad jót a ti mennyei Atyátok azoknak, akik kérnek tőle?” (Mt 7,11).¹⁴

A megelevenedő találkozást a Lélek teszi igazán elevenné, azaz étellel telivé és életet adóvá. Nem az adott élmény, átélés hőfoka adja azt, hanem az életünkre gyakorolt hatása. Katartikus élmények illanhatnak el pillanatok alatt, ha a Lélek nem hitelesíti, nem pecsételi el bennünk. Máskor csak motoszkál egy gondolat, nem hagy nyugodni egy részlet a bibliai szöveggel kapcsolatban, és ez is a megelevenedés része. Egy találkozásból akár egy egészen racionális, kognitív felismerés is fakadhat, ami a megelevenedés része, áldás lehet az életünkben.

A szöveg megelevenedése titok. Nincs a hatalmunkban. Tehetünk lépéseket afelé, hogy nyitottak, elérhetőek legyünk, hogy keressük, de élővé a kiáradó Lélek tud tenni bármit is a számunkra. A szöveggel találkozó ember várakozó, nyitott, Isten felé forduló, kiáltó alappozíciója az, amiben kapcsolódhat Istenhez. A szomszédhoz kaphat az élő vizéből ingyen. Közben hányszor szólít meg Isten, és elevenedik meg a holt betű zárt, Istentől elfordult állapotban is. Hiszen a Lélek fűj, ahová akar. Akadálytalanul.

A JÉZUSSAL VALÓ TALÁLKOZÁS ÁLDÁSAI AZ ÉLETÜNKBEN

A szöveggel való találkozás a gyógyulás forrása lehet. Az egyik legjobb gyümölcs hosszú távon az a koherens működés, ami az ember „egész”-ségét szolgálja. A töredezettség korunk jellegzetessége, nehezen áll össze, nehezen tartható egyben mindaz, akik vagyunk.

Az identitás megszilárdulásának időszakában a töredezettség érzése természetes. Ez a személyiség formálódásának a jele. Napjaink tapasztalata, hogy ez a töredezettség nem múlik el serdülőkorral, sokkal inkább marad egész életen át tartó jellegzetességeként velünk. Ehhez a töredezettséghez az evangélium üzenete kapcsolódni tud, és a stabilitást, az érintegritást és az alkalmazkodást erősíti. Habár a narcisztikus készletek miatt a fiatal a vallásosságában is saját énéideáljának megerősítésére törekszik, a találkozások által ráébredhetünk, hogy lehetőség van olyan kapcsolat kialakítására, amelyben egy „transzszociális jelentős Másik”¹⁵, az élő Isten részéről megtapasztalhatjuk a minket „igenlő”, támogató, egyben tartó, pozitív hozzáállást. Az egyénnek a szöveggel való találkozás során megtapasztalt transzcendens valóság megerősítő „én-meghosszabbítás” válhat: a mennyei Atya az, akire lehet számítani, akinek fontosak vagyunk. Ez belső erőket ébreszt fel az emberben, és a saját magáról alkotott képre is pozitív hatással van, megóva őt, önmaga szélsőségesen negatív vagy pozitív értékelésétől.

Az ígében lévő befogadástörténetek a közösségbe, kapcsolatba fogadás történetei. Az elveszettségéből a megtaláltság csodálatos történethármasa Lukács evangéliuma 15. fejezetében az elveszett juh, az elveszett dragma és az elveszett fiú történetén keresztül mutatja be, milyen az Isten kegyelme. A szétszakadtat újra egyé teszi. Az elkóboroltat

¹⁴ SCHNELLE, 30.

¹⁵ GROM, 174.

visszavezeti a helyére. A szándékosan elforduló és távolra szakadót türelmesen várja, és hazaszereti. A külső szétszakadtságot, széttöredezettséget állítja helyre Isten, amikor magához hív. Ez az egység, ez a közösség pedig jóval nagyobb és tágasabb, mint az ember által ismert alapközösségek: a család, a lakóközösség, a nemzet. Ez Isten népe, Isten országa, a gyülekezet közössége, mely semmiképp sem jelent csupán egy keresztyén felekezetet.

Összefoglalásként, milyen áldásai lehetnek a bibliai szövegen keresztül a Jézussal való találkozásnak az életünkben?

Először is, ez a találkozás integrál Isten népébe, akikkel egy a reménység, egy a hit, az élő, feltámadt Jézus Krisztusban, aki Szentlelke és Igéje által a világ kezdetétől fogva annak végéig egy népet gyűjt egybe, azt oltalmazza és megtartja, ahogy a Heidelbergi Káté 54. kérdés-felelete vallja.

Másodszor, ez a találkozás összekapcsol és egygét tesz mindazokkal, akik valaha olvasták ezt a szöveget. Döbbenetes belegondolni, hány millió, milliárd ember merítette ebből a reménységét, kapcsolódott az örök távlatokhoz. Ők azok a testvéreink, akikkel majd együtt fogjuk imádni a Bárányt abban az egységben, amire vágyunk, ahová hazavágyunk, ahol Ő lesz minden mindenkiben.

Harmadszor, az egyéni széttöredezettségünk, a bűn miatti belső torzulásaink, a bűn miatt nekünk okozott sebek, a hiányok töltetnek be a szöveggel való találkozás során. Az élő Isten gyógyít és helyreállít. A diabolosz szétdobál, elválaszt, töredezetté tesz, szétszakít, megbetegít. Isten egybe fog, megbékít, elhordozhatóvá teszi a valóságot, reményt ad, megvigasztal, békességet ad, minden értelmet felülhaladó békességet.

Jézus is sokféle. Nem úgy, ahogy a bálványokat bemutató sorozatban látható: nem annyiféle, ahány ember van. Nem olyan értelemben sokféle, hogy mindenkinek meglehet az egyéni Jézus-elképzelése. Ő egy az Atyával és a Szentlélekkel, de sokféle arcát láthatjuk a Szentírásban. A megmentő, az együttérző, a gyenge, a megsebzett, a szenvedő, a fogoly, a megölt, a derűs, a kemény, a határozott, a szelíd, a dühös – az érzelmes oldala mind-mind kibontakozik előttünk. Miközben pedig az ő nevére fog minden térd meghajolni az utolsó napon. Abszolút autoritás. Krisztus sokféleségét legalább annyira nehéz elfogadni, összeegyeztetni, integrálni, mint a saját töredezettségünket, szétszakítottságunkat. Jézus sokféleségével találkozáskor, a vele való találkozásokba, kapcsolatba hittel lépve válhatunk magunk is koherens, önazonos emberré, elfogadva a földi létben velünk maradó töredezettséget, hittel megragadva az örök élet és egység ígértét. Minden alkalommal, amikor valós, egzisztenciális találkozásunk lehet a Szövegben Jézus Krisztussal, ebben a hitben erősödhetünk meg, erre emlékeztethetjük magunkat, ebben nyerhetünk végső vigasztalást.

Felhasznált irodalom

- Gennerich, Carsten: Empirische Dogmatik des Jugendalters. Stuttgart: W. Kohlhammer Verlag, 2010.
- Grawe, Klaus: Neuropsychotherapie. Göttingen: Hogrefe Verlag, 2004.
- Grom, Bernhard: Religionspsychologie, Göttingen, Kösel-Verlag, 1992.
- Horváth-Szabó Katalin: Az önérétkelés és a bűntudat kapcsolata, in Jancsó Kálmánné, Kelemenné Farkas Márta, Korzenszky Richárd (szerk.): Evangéliumi nevelés, Budapest, Bencés Kiadó, 1996.
- Jancsó Kálmánné - Kelemenné Farkas Márta - Korzenszky Richárd (szerk.): Evangéliumi nevelés. Budapest: Bencés Kiadó, 1996.
- Klein, Melanie: The psycho-analysis of children. New York: Grove Press, 1960.
- Schnelle, Udo: Neutestamentliche Anthropologie. Neukirchen: Neukirchener Verlag, 1991.
- Schweitzer, Friedrich: Vallás és életút. Budapest: Kálvin Kiadó, 1999.
- Spilka, Bernard - Shaver Philip - Kilpatrick, Lee A.: A general attribution theory for the psychology of religion. Journal for the Scientific Study of Religion 24(1), 1985, 1–20.
- Stangier, K-W.: Itt és most. Bibliodráma a liturgia és a pszichodráma vonzásában. Budapest: az Egyházfórum és a Magyar Bibliodráma Egyesület közös kiadása, 2003.
- Streib, Heinz - Gennerich, Carsten: Jugend und Religion. Weinheim und München: Juventa Verlag, 2011.
- Szathmáry Sándor: Élő víznek folyamai. Budapest: Lux Kiadó, 1997.
- Tarjányi Béla: Találkozások. Evangéliummagyarázatok (Jegyzet). Budapest: Pázmány Péter Római Katolikus Hittudományi Akadémia, 1984.
- Theißen, Gerd: Az őskeresztyénség élményvilága és magatartásformái. Budapest: Kálvin Kiadó, 2008.